

Нестинарка с икона в ръце.
A female Nestinar dancer carrying an icon.

Българската народна банка изказва благодарност на Регионалния исторически музей – Бургас,
за предоставените изображения.

The Bulgarian National Bank gratefully acknowledges the Regional History Museum of Burgas
for provided images.

© Иван Арабаджиев, фотограф, 2020 г.

© Ivan Arabadjiev, photographer, 2020

Нестинарство

Сребърна възпоменателна монета
от серията „Български традиции и обичаи“
Емисия на БНБ

Nestinarstvo

Silver Commemorative Coin
of the 'Bulgarian Customs and Traditions' Series
BNB Issue

БЪЛГАРСКА
НАРОДНА
БАНКА

BULGARIAN
NATIONAL
BANK

Нестинарството се счита за ритуал на траките от днешна Източна Тракия, при който изпаднали в транс посветени танцуват боси върху жарава, без да изпитват болка и да получават изгаряния.

Предполага се, че обичаят е остатък или от култа към Дионис, или от зороастрийския култ към огъня, който според археологически находки е свързан и със стара Велика България. Съществуват сведения, че нестинарството е било познато и в Дунавска България през средните векове.

То обаче е не само ритуал, а цялостна система от устойчиви вярвания, според които йерархично организирани затворени нестинарски общности извършват по свой календар, различен от християнския, специфични обреди. По правило това се прави само от нестинарски фамилии. Етнографът акад. Михаил Арnaudov разглежда нестинарите като представители на квазижреческа каста на един оцелял до днес култ, при който, подобно на древните мистерии, част от церемониите се провеждат публично, а други са тайни и се практикуват в тесния кръг на посветените.

В късните християнизирани вярвания на нестинарите св. св. Константин и Елена представляват възплъщение на предхристиянската идея за божествата покровители. Затова и върховен момент в нестинарската обредност е денят, когато по църковния календар се чества паметта на св. св. Константин и Елена (21 май, или 3 юни по стар стил).

В началото на XX век нестинарството е разпространено в българската Странджа планина и в няколко села в Северна Гърция, заселени с потомци на тракийски бежанци. Днес обичаят е запазен в автентичен вид в странджанските села Българи, Костъ, Бродилово и Ново Паничарево.

По предложение на Регионалния исторически музей – Бургас, нестинарството е включено в Националната представителна листа на нематериалното културно наследство „Живи човешки съкровища – България“. От 2009 г. „Нестинарството – послание от миналото. Панагирът на св. св. Константин и Елена в с. Българи“ е в Списъка на ЮНЕСКО за нематериалното културно наследство.

Nestinarstvo, or the Bulgarian Fire Dance, is considered a ritual of the Thracian tribes of today's East Thrace, with dedicated Nestinari getting into trance and dancing barefoot on smoldering embers neither feeling pain, nor suffering burns.

The ritual is believed to be vestiges either of the cult of Dionysus or of the Zoroastrian fire cult linked also to the old Great Bulgaria, according to archaeological finds. There is evidence that the Nestinarstvo was also known in Danube Bulgaria during the Middle Ages.

However, it is not only a ritual but a system of firm beliefs involving closed hierarchical Nestinar communities which perform peculiar rites based on their own – rather than the Orthodox – calendar. Most commonly, the ritual fire dance is only practised by Nestinar families. The Bulgarian ethnographer Academician Mihail Arnaudov considers the Nestinari representatives of a quasi-priestly caste of a survived cult in which some ceremonies, similarly to ancient mysteries, are held in public, while others are performed in secret by a narrow circle of initiates.

In late Christianised beliefs of the Nestinari, Saints Constantine and Helena embodied a pre-Christian idea of patron deities. The culmination of Nestinar rites is thus the feast day of Saints Constantine and Helena in the Orthodox Church calendar (21 May, or 3 June under the Julian calendar).

In the early 20th century, the Nestinarstvo was practised in the Bulgarian Mount Strandzha and some villages of Northern Greece inhabited by descendants of Bulgarian refugees from Thrace. This authentic custom has survived to modern times in Strandzha villages: Bulgari, Kosti, Brodilovo and Novo Panicharevo.

On a proposal from the Regional History Museum of Burgas, the Nestinarstvo was included in the National Representative List of the Intangible Cultural Heritage 'Living Human Treasures – Bulgaria'. Since 2009, 'Nestinarstvo, Messages from the Past: the Panagyr of Saints Constantine and Helena in the Village of Bulgari' has been inscribed on the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.